

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО Й ПУБЛІЧНІ ВИСТУПИ У ФОРМУВАННІ ЕФЕКТИВНИХ МІЖГРУПОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПОЛІТИЧНИХ І ЕКОНОМІЧНИХ ЛІДЕРІВ

Хомич В. І., Толочко С. В.

ВСТУП

Нинішні суспільно-політичні й економічні трансформації, зумовлені процесами глобалізації, цифровізації та інтенсифікації міжнародних комунікацій, актуалізують проблему ефективного міжгрупового спілкування як ключового чинника результативної діяльності політичних і економічних лідерів. У цьому контексті особливої ваги набуває володіння академічним письмом і навичками публічних виступів, які виступають інструментами професійного самовираження, засобами формування довіри, консолідації соціальних груп, управління громадською думкою й медіаобразом лідера. Комунікативна компетентність лідерів дедалі частіше розглядається крізь призму психології соціальних комунікацій, міжгрупових відносин і медіапсихології, що дозволяє комплексно осмислити механізми впливу мовлення на соціальні процеси.

Академічне письмо як форма інституційно унормованої комунікації забезпечує логічність, доказовість і переконливість представлення ідей у політичному й економічному дискурсах. Воно формує здатність до структурованого мислення, аргументованого відстоювання позиції, критичного аналізу інформації й дотримання норм академічної доброчесності. Водночас публічні виступи виконують функцію соціально-психологічного впливу, сприяючи мобілізації груп, зниженню міжгрупової напруженості або, навпаки, її загостренню залежно від комунікативних стратегій, стилю мовлення й медіаконтексту. Саме поєднання академічної мовної культури з риторичною майстерністю створює підґрунтя для ефективної лідерської комунікації в умовах полікультурного й медіатизованого суспільства.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває для фахівців галузі соціальних наук, зокрема економіки, політології, міжнародних економічних відносин, а також освітніх програм, орієнтованих на формування політичного лідерства й економічної дипломатії. У цих сферах комунікація виступає професійною навичкою і стратегічним ресурсом, що визначає ефективність переговорних процесів, міждержавної взаємодії, формування міжнародного іміджу та

прийняття управлінських рішень. Відтак академічне письмо й публічні виступи слід розглядати як інтегральні компоненти психологічної готовності лідера до міжгрупової взаємодії.

Метою наукового дослідження є теоретико-методологічне осмислення ролі академічного письма й публічних виступів у формуванні ефективних міжгрупових комунікацій політичних і економічних лідерів з урахуванням положень психології соціальних комунікацій, теорії міжгрупових відносин і медіапсихології. У межах дослідження передбачається аналіз комунікативних механізмів впливу мовлення на міжгрупову взаємодію, окреслення психолінгвістичних і соціально-психологічних чинників ефективної лідерської комунікації, а також визначення ролі академічної мовної культури для професійної підготовки майбутніх лідерів у політико-економічній сфері.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання низки завдань:

1. Проаналізувати теоретико-методологічні підходи до вивчення академічного письма й публічних виступів у контексті психології соціальних комунікацій, міжгрупових відносин і медіапсихології.

2. Уточнити зміст ключових понять академічного письма, публічного виступу й міжгрупової комунікації в політико-економічному дискурсі.

3. Визначити соціально-психологічні та психолінгвістичні чинники ефективності академічного письма й публічних виступів політичних і економічних лідерів.

4. Обґрунтувати значення інтеграції академічного письма й риторичних практик у професійній підготовці майбутніх фахівців із політичного лідерства й економічної дипломатії.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт дослідження – процес міжгрупової комунікації в професійній діяльності політичних і економічних лідерів у сучасному соціально-медійному просторі. Предмет дослідження – академічне письмо й публічні виступи як психолого-комунікативні чинники формування ефективних міжгрупових комунікацій політичних і економічних лідерів.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано наукові методи, зокрема:

– *теоретичні методи:* аналіз, синтез, порівняння, узагальнення й систематизація наукових джерел із психології соціальних комунікацій, міжгрупових відносин, медіапсихології, лінгвістики та педагогіки з метою осмислення сутності академічного письма і публічних виступів у професійній діяльності лідерів;

– *структурно-функціональний метод*, застосований для виявлення ролі та функцій академічного письма й публічних виступів у формуванні міжгрупової комунікації і лідерського впливу;

– *дискурс-аналіз*, використаний для дослідження особливостей мовленнєвих стратегій і комунікативних практик політичних і економічних лідерів у академічному й публічному дискурсах;

– *інтерпретативно-аналітичний метод*, що дав змогу осмислити психолого-комунікативні механізми впливу мовлення на міжгрупові відносини та формування лідерського іміджу.

1. Аналіз теоретико-методологічних підходів до вивчення академічного письма й публічних виступів у контексті психології соціальних комунікацій, міжгрупових відносин і медіапсихології

Теоретико-методологічні засади дослідження академічного письма й публічних виступів формуються на перетині психології соціальних комунікацій, теорії міжгрупових відносин, політичної психології, риторики та медіапсихології. Такий міждисциплінарний підхід зумовлений усвідомленням того, що мовленнєва діяльність політичних і економічних лідерів є засобом передавання інформації, складним психосоціальним механізмом конструювання смислів, ідентичностей і владних відносин (Козлова¹, 2018; Тиньков та ін.², 2021; Соціальні комунікації...³, 2020).

У межах психології соціальних комунікацій академічне письмо й публічні виступи розглядаються як форми інституціоналізованої комунікації, спрямованої на досягнення стратегічних соціальних і професійних цілей. Дослідження з комунікативного менеджменту й організаційних комунікацій підкреслюють, що ефективність мовлення визначається здатністю впливати на когнітивні установки, ціннісні орієнтації й поведінкові стратегії різних соціальних груп (Панченко та

¹ Козлова О. А. Соціальна психологія груп та групової взаємодії : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія». Харків : НТУ «ХПБ», 2017. 142 с. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2021/02/Navchalnij-kontent-SNastina1.pdf>

² Тиньков О. М., Чуніхіна С. Л., Якушева Є. М. Політична психологія: навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2021. 103 с. URL: <https://dspace.library.khai.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/8111/Tinkov.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

³ Соціальні комунікації інформаційного суспільства: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / під заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. М. Ягодзінського. Київ : Талком, 2020. 260 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Serhii-Yahodzinskiyi/publication/368864990_Socialni_komunikacii_informacijnogo_suspilstva_teoreticni_ta_prikladni_aspekti_Monografija_-_2020/links/63fe328657495059454f8436/Socialni-komunikacii-informacijnogo-suspilstva-teoreticni-ta-prikladni-aspekti-Monografija-2020.pdf

ін.⁴, 2024; Материнська⁵, 2024; Михаліцька та ін.⁶, 2024). У цьому контексті академічне письмо постає як інструмент формування раціональної аргументації, довіри й експертного авторитету, тоді як публічні виступи виконують функцію емоційно-ціннісного впливу та соціальної мобілізації.

Методологічно значущим для аналізу є **підхід теорії соціальної ідентичності**, відповідно до якого комунікація між групами визначається процесами самокатегоризації та групової ідентифікації (Huddy⁷, 2001; Schmid⁸, 2017). У працях із політичної психології й соціальної філософії доведено, що мовлення лідерів відіграє ключову роль у формуванні політичної, громадянської й національної ідентичності, формуючи межі інтерпретації соціальної реальності (Fukuyama⁹, 2018; Дмитрієв¹⁰, 2021; Толочко¹¹, 2023). Академічні тексти й публічні промови в цьому сенсі виступають засобами символічного конструювання меж «ми – вони», легітимації групових інтересів і формування колективних наративів.

У контексті **психології міжгрупових відносин** академічне письмо й публічні виступи аналізуються як чинники регуляції соціальної напруженості, інтеграції або поляризації суспільства. Дослідження групової динаміки й соціального конфлікту засвідчують, що риторичні стратегії, добір мовних засобів і аргументаційні моделі здатні як сприяти конструктивному діалогу, так і загострювати міжгрупові протиріччя (Козирев¹², 2018; Ющишина¹³, 2022; Бевз¹⁴ et al., 2020). У

⁴ Комунікативний менеджмент: навч. посіб. / С. В. Панченко, О. В. Дикань, О. В. Громова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2024. 184 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/24092/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

⁵ Материнська О. А. Комунікація в менеджменті: навч.-метод. посіб. Вінниця: ВДПУ імені М. Коцюбинського, 2024. 112 с. <https://dspace.vspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8973aee1-3869-4628-92b3-91566e286d95/content>

⁶ Там само.

⁷ Huddy L. From Social to Political Identity: A Critical Examination of Social Identity Theory. *Political Psychology*. 2001. Vol. 22. Iss. 1. P. 127–156. URL: <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00230>

⁸ Schmid K. Social Identity Theory. *The International Encyclopedia of Intercultural Communication*. 2017. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118783665.ieicc0174>

⁹ Fukuyama F. Identity: The demand for dignity and the politics of resentment. New York : Farrar, Straus and Giroux. 2018. 240 p.

¹⁰ Дмитрієв В. В. Комунікативний вимір формування політичної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2021. С. 93–96. DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i33.1048>

¹¹ Толочко С. В. Громадянська ідентичність особистості: актуальність формування та виявлення в сучасній Україні. *Advanced Linguistics*. 2023. № 11. С. 181–191. DOI: [10.20535/2617-5339.2023.11.277433](https://doi.org/10.20535/2617-5339.2023.11.277433)

¹² Козирев М. П. Політична психологія: навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 648 с.

цьому аспекті академічна мовна культура розглядається як запобіжник маніпулятивних практик і важлива умова відповідального публічного мовлення.

Суттєве доповнення до аналізу забезпечує **медіапсихологічний підхід**, який фокусується на функціонуванні академічного письма й публічних виступів у цифровому та медійному середовищі. Дослідження стратегічних комунікацій і впливу соціальних мереж доводять, що сучасний лідер взаємодіє з множинними, гетерогенними аудиторіями, що підсилює роль психологічних механізмів навіювання, фреймінгу, символізації й емоційного резонансу (Mitrović & Vasiljević¹⁵, 2021; Терещенко та ін.¹⁶, 2021; Ковтун¹⁷, 2023). У таких умовах особливого значення набувають навички медіаграмотності, рефлексивного управління та критичного осмислення власного мовлення (Іваницька та ін.¹⁸, 2025).

Вагомим є також **лінгвістико-риторичний і педагогічний підходи**, які трактують академічне письмо й публічні виступи як результат цілеспрямованої професійної підготовки. Дослідження з академічної риторики й культури мовлення підкреслюють, що сформованість навичок аргументації, логічної побудови тексту, дотримання мовних норм і етичних стандартів є необхідною умовою ефективної міжгрупової комунікації в політико-економічній сфері (Колінько¹⁹,

¹³ Ющишина Л. О. Групова динаміка та комунікації (тренінг): курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 170 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21297/3/dynamika_trening.pdf

¹⁴ Соціальний конфлікт: інноваційні комунікативні технології врегулювання: практ. посіб [Г. М. Бевз, І. В. Петренко, А. І. Гусев, В. І. Давидов, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, О. Г. Цукур] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2020. 144 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722660/1/PetrenkoBevzPosibnik2020maket.pdf>

¹⁵ Mitrović M., Vasiljević D. Strategic Communication and Social Network Influence: The Methods of Psychological Manipulation in Cyberspace and the Suggestion for its prevention. *Теме*. 2021. XLV(1). P. 129–144. DOI: 10.22190/TEME200218008M

¹⁶ Терещенко Д., Яковлев М., Кириченко А., Чупіс А. Абетка популізму. Проект Школи політичної аналітики НаУКМА. 2021. 50 с. URL: <https://spa.ukma.edu.ua/old/wp-content/uploads/2021/01/Abetka-populizmu.pdf>

¹⁷ Ковтун С. Формування медіаграмотної молоді на уроках громадянської освіти. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін*. 2023. Вип. 10. С. 33–37. URL: https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/konf/tmns_102023_1c352.pdf

¹⁸ Іваницька О. М., Іваницький О. В. Рефлексивне управління в системі пізнання, комунікацій і публічного управління. *Філософія та управління*. 2025. № 4(8). DOI: 10.70651/3041-248X/2025.4.05

¹⁹ Колінько М. В. Риторика для політологів: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : ФОП Халіков Р.Х., 2022. 127 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41484/1/Kolinko_Rhetoric_IFF_2022.pdf

2022; Поясок та ін.²⁰, 2023; Толочко та Хомич²¹, 2025). У працях, присвячених відкритій освіті та цифровій педагогіці, наголошується на інтеграції академічного письма й публічних виступів із сучасними цифровими технологіями та освітніми практиками (Tolochko et al.²², 2025; Tolochko et al.²³, 2025).

Таким чином, аналіз використаних наукових джерел засвідчує, що академічне письмо й публічні виступи доцільно розглядати як багатовимірні психолого-комунікативні феномени, що поєднують когнітивні, емоційні, соціальні й медійні компоненти. Їхнє вивчення потребує комплексного теоретико-методологічного підходу, який синтезує положення психології соціальних комунікацій, теорії міжгрупових відносин і медіапсихології та створює наукове підґрунтя для формування ефективної комунікативної компетентності політичних і економічних лідерів.

2. Ключові поняття академічного письма, публічного виступу й міжгрупової комунікації в політико-економічному дискурсі

Осмислення академічного письма, публічного виступу й міжгрупової комунікації в політико-економічному дискурсі потребує чіткого концептуального розмежування та водночас інтеграції цих понять у єдину теоретико-методологічну рамку. У сучасних дослідженнях вони розглядаються як взаємопов'язані складники професійної комунікативної діяльності лідерів, що функціонують у багаторівневому соціальному й медійному середовищі (Гудманян та ін.²⁴, 2020; Панченко та ін.²⁵, 2024).

²⁰ Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Квасник О. В. Педагогічна риторика та психологія комунікації: навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти. Харків: ФОП Бровін О.В., 2023. 196 с.

²¹ Толочко С. В., Хомич В. І. Основи культури мовлення й академічної риторики : підручник. Київ : Компринт, 2025. 332 с. DOI <https://doi.org/10.32405/978-617-8571-69-6-2025-332>

²² Tolochko S., Kanishevska L., Vasyuk O., Vygovska S., Prylypko V., Lesyk A. Digital pedagogy of open education: essence, content, efficiency. In press. Educational policy and reforms: the impact of globalization: Scientific monograph. Kharkiv: TECHNOLOGY CENTER, 2025. P. 35–69. <https://doi.org/10.15587/978-617-8360-20-7.ch2>

²³ Tolochko S. V., Kolesnyk T. P., Kysla O. M. Digital technologies in philological disciplines in the open education concept. Modernization of higher education of Ukraine in the context of globalization. : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2025. P. 289–298. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-560-0-29>

²⁴ Соціальні комунікації інформаційного суспільства: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / під заг. ред. А.Г. Гудманяна, С.М. Ягодзінського. Київ : Талком, 2020. 260 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Serhii-Yahodzynskyi/publication/368864990_Socialni_komunikacii_informacijnogo_suspilstva_teoreticni_ta_prikladni_aspekti_Monografia_-_2020/links/63fe328657495059454f8436/Socialni-komunikacii-informacijnogo-suspilstva-teoreticni-ta-prikladni-aspekti-Monografia-2020.pdf

Академічне письмо в політико-економічному дискурсі трактується як унормована форма професійно орієнтованої письмової комунікації, що ґрунтується на принципах логічності, аргументованості, доказовості, інтертекстуальності й академічної доброчесності. Воно виконує інформаційну, соціально-психологічну функцію, забезпечуючи легітимацію знань, управлінських рішень і політичних позицій через апеляцію до раціональних аргументів і наукового авторитету (Бутенко²⁶, 2005; Толочко, Хомич^{27,28}, 2022; 2025). У працях з педагогічної риторики й культури мовлення наголошується, що академічне письмо формує в майбутніх лідерів здатність до структурованого мислення, критичного аналізу й відповідального використання мовних засобів, що є необхідною умовою ефективної міжгрупової взаємодії (Поясок та ін.²⁹, 2023).

У контексті політичної психології академічні тексти розглядаються також як інструменти символічної влади, за допомогою яких формуються домінуючі інтерпретації соціально-економічних процесів і конструюються рамки публічного дискурсу (Fukuyama,³⁰ 2018; Дмитрієв³¹, 2021). Таким чином, академічне письмо в політико-економічній сфері виходить за межі суто освітньої практики, набуваючи ознак стратегічної комунікації.

Публічний виступ визначається як форма усної інституційної комунікації, спрямованої на безпосередній або опосередкований (через медіа) вплив на соціальні групи з метою інформування, переконання, мобілізації або регуляції міжгрупових відносин. У дослідженнях з риторики й лідерства підкреслюється, що публічний виступ поєднує раціонально-аргументативний і емоційно-експресивний компоненти,

²⁵ Комунікативний менеджмент: навч. посіб. / С. В. Панченко, О. В. Дикань, О. В. Громова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2024. 184 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/24092/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

²⁶ Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 336 с.

²⁷ Толочко С. В., Хомич В. І. Академічне красномовство : навч. посіб. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2022. 300 с.

²⁸ Толочко С. В., Хомич В. І. Основи культури мовлення й академічної риторики : підручник. Київ: Компрінт, 2025. 332 с. DOI <https://doi.org/10.32405/978-617-8571-69-6-2025-332>

²⁹ Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Квасник О. В. Педагогічна риторика та психологія комунікації: навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти. Харків: ФОП Бровін О.В., 2023. 196 с.

³⁰ Fukuyama F. Identity: The demand for dignity and the politics of resentment. New York : Farrar, Straus and Giroux. 2018. 240 p.

³¹ Дмитрієв В. В. Комунікативний вимір формування політичної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2021. С. 93–96. DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i33.1048>

забезпечуючи ефективність комунікативного впливу (Колінько³², 2022; Михаліцька та ін.³³, 2024).

З позицій медіапсихології публічний виступ сучасного політичного чи економічного лідера розглядається як медіаподія, що функціонує в умовах багатоканальної комунікації й підвищеної конкуренції смислів. Це актуалізує роль таких психологічних механізмів, як фреймінг, емоційний резонанс, навіювання й ідентифікація аудиторії з мовцем (Mitrović & Vasiljević³⁴, 2021; Терещенко та ін.³⁵, 2021). Відтак ефективний публічний виступ передбачає наявність, окрім риторичної майстерності, ще й високого рівня медіаграмотності та рефлексивного управління власною комунікативною поведінкою (Іваницька та ін.³⁶, 2025).

Міжгрупова комунікація в політико-економічному дискурсі трактується як процес обміну смислами, позиціями й цінностями між соціальними, професійними, політичними або національними групами, який опосередковується мовленням лідерів та інституцій. Теорія соціальної ідентичності акцентує, що характер такої комунікації значною мірою визначається механізмами групової ідентифікації, самокатегоризації й символічного розмежування «своїх» і «чужих» (Huddy³⁷, 2001; Schmid³⁸, 2017).

У політико-економічному контексті міжгрупова комунікація часто набуває конфліктного або переговорного характеру, що зумовлює

³² Колінько М.В. Риторика для політологів: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : ФОП Халіков Р.Х., 2022. 127 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41484/1/Kolinko_Rhetoric_IFF_2022.pdf

³³ Лідерство та комунікації в організації : навч. посіб. / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8174/1/%D0%9B%D1%96%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_print.pdf

³⁴ Mitrović M., Vasiljević D. Strategic Communication and Social Network Influence: The Methods of Psychological Manipulation in Cyberspace and the Suggestion for its prevention. *Теме*. 2021. XLV(1). P. 129–144. DOI: 10.22190/ТЕМЕ200218008М

³⁵ Терещенко Д., Яковлев М., Кириченко А., Чупіс А. Абетка популізму. Проект Школи політичної аналітики НаУКМА. 2021. 50 с. URL: <https://spa.ukma.edu.ua/old/wp-content/uploads/2021/01/Abetka-populizmu.pdf>

³⁶ Іваницька О. М., Іваницький О. В. Рефлексивне управління в системі пізнання, комунікацій і публічного управління. *Філософія та управління*. 2025. № 4(8). DOI: 10.70651/3041-248X/2025.4.05

³⁷ Huddy L. From Social to Political Identity: A Critical Examination of Social Identity Theory. *Political Psychology*. 2001. Vol. 22. Iss. 1. P. 127–156. URL: <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00230>

³⁸ Schmid K. Social Identity Theory. *The International Encyclopedia of Intercultural Communication*. 2017. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118783665.ieicc0174>

особливу роль мовленнєвих стратегій у досягненні соціального діалогу й узгодженні інтересів (Pankova et al.³⁹, 2019; Бевз та ін.⁴⁰, 2020). Дослідження з групової динаміки засвідчують, що академічне письмо й публічні виступи можуть виступати як інструментами інтеграції соціуму, так і чинниками його поляризації залежно від ціннісних акцентів, стилю аргументації та комунікативної етики (Козлова⁴¹, 2017; Ющишина⁴², 2022).

Узагальнюючи викладене вище, слід зазначити, що *академічне письмо, публічний виступ і міжгрупова комунікація* в політико-економічному дискурсі утворюють цілісну систему взаємопов'язаних понять. Академічне письмо забезпечує раціонально-доказову основу комунікації, публічний виступ – її емоційно-переконливий і медіаорієнтований вимір, а міжгрупова комунікація визначає соціально-психологічний контекст і наслідки мовленнєвого впливу. Такий підхід дозволяє розглядати мовленнєву діяльність політичних і економічних лідерів як стратегічний ресурс управління міжгруповими відносинами в сучасному суспільстві.

3. Соціально-психологічні та психолінгвістичні чинники ефективності академічного письма й публічних виступів політичних і економічних лідерів

Ефективність академічного письма й публічних виступів політичних і економічних лідерів є комплексним феноменом, що формується під впливом соціально-психологічних і психолінгвістичних чинників. У сучасному політико-економічному дискурсі ці чинники взаємопов'язані та забезпечують результативну міжгрупову комунікацію,

³⁹ Pankova O., Kasperovych O., Ishchenko O. Providing constructive interaction of subjects of labor relations based on social dialogue and social responsibility. *Social and labour relations: theory and practice*. 2019. № 9(1). P. 14–26. doi:10.21511/slrtp.9(1).2019.02

⁴⁰ Соціальний конфлікт: інноваційні комунікативні технології врегулювання: практ. Посіб. [Г. М. Бевз, І. В. Петренко, А. І. Гусєв, В. І. Давидов, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, О. Г. Цукур] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2020. 144 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722660/1/PetrenkoBevzPosibnik2020maket.pdf>

⁴¹ Козлова О.А. Соціальна психологія груп та групової взаємодії : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія». Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 142 с. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2021/02/Navchalnij-kontent-SNastinal.pdf>

⁴² Ющишина Л. О. Групова динаміка та комунікації (тренінг): курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 170 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21297/3/dynamika_trening.pdf

консолідацію соціуму й легітимізацію управлінських рішень (Fukuyama⁴³, 2018; Huddy⁴⁴, 2001; Журба та ін.⁴⁵, 2024).

Соціально-психологічні чинники

1. *Ідентичність і групова належність.* Одним із провідних чинників є соціальна і політична ідентичність, яка визначає сприйняття й оцінку комунікаційних повідомлень (Schmid⁴⁶, 2017). Апеляція до колективних уявлень про гідність, права й цінності аудиторії формує довіру та підвищує легітимність лідерських рішень. В українському контексті велике значення має **національна та громадянська ідентичність**, що активно конструюється через публічні дискурси й академічні тексти (Толочко⁴⁷, 2023; Kadochnikova⁴⁸, 2023). Лексичний вибір, символічні назви й наративи в публічних виступах слугують засобом консолідації соціуму та підсилення міжгрупової солідарності. В українському контексті прикладом є публічні виступи та статті представників уряду під час воєнного стану, у яких використовується мова національної солідарності й колективної гідності, наприклад, звернення Президента України В. Зеленського до міжнародних інституцій. Використання термінів «резильєнтність», «гідність нації», «захист демократичних цінностей» підсилює легітимність та мобілізує соціальну підтримку.

2. *Групова динаміка й міжгрупова взаємодія.* Ефективність комунікації значною мірою визначається специфікою групової динаміки: ролями учасників, статусними позиціями, очікуваннями й рівнем конфліктності між групами (Козлова⁴⁹, 2017;

⁴³ Fukuyama F. Identity: The demand for dignity and the politics of resentment. New York : Farrar, Straus and Giroux. 2018. 240 p.

⁴⁴ Huddy L. From Social to Political Identity: A Critical Examination of Social Identity Theory. *Political Psychology*. 2001. Vol. 22. Iss. 1. P. 127–156. URL: <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00230>

⁴⁵ Журба, К., Бех, І., Бойко, С., Євтушок, В., Гаряча, С., Канишевська, Л., Кучинська, І., Кучинський, С., Лісовець, О., Нестайко, І., Павлова, Л., Рагозіна, В., Рейпольська, О., Сеньовська, Н., Толочко, С., Федоренко, С., Шкільна, І., & Ясько, В. (2024a). Утвердження української національної та громадянської ідентичності: монографія (К. Журба, О. Рейпольська, ред.). Київ : «Компринт». URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741358/>

⁴⁶ Schmid K. Social Identity Theory. The International Encyclopedia of Intercultural Communication. 2017. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118783665.ieicc0174>

⁴⁷ Толочко С. В. Громадянська ідентичність особистості: актуальність формування та виявлення в сучасній Україні. *Advanced Linguistics*. 2023. № 11. С. 181–191. DOI: 10.20535/2617-5339.2023.11.277433

⁴⁸ Kadochnikova O. Вільні Люди 'Free People' and Надійний тил 'Reliable Rear': Names of Ukrainian Resistance and Support. *Names*. 2023. Vol. 71. № 4. URL: <https://ansnames.pitt.edu/ans/article/view/2518>

⁴⁹ Козлова О.А. Соціальна психологія груп та групової взаємодії : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія». Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 142 с. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2021/02/Navchalnij-kontent-SHastina1.pdf>

Ющишина⁵⁰, 2022). Академічне письмо виконує раціонально-аналітичну функцію, структуровано подаючи аргументацію, тоді як публічні виступи мобілізують емоційні й мотиваційні ресурси аудиторії, сприяючи врегулюванню конфліктів і формуванню позитивного іміджу лідера (Mitrović та Vasiljević⁵¹, 2021). Наприклад, під час обговорення економічних реформ урядові експерти й лідери бізнес-асоціацій у публічних коментарях демонструють баланс між аналітичною аргументацією в письмових документах і емоційною підтримкою рішень у виступах. Це сприяє конструктивному соціальному діалогу, формуванню довіри та зменшенню конфліктності між групами.

3. *Лідерство й комунікативна компетентність*. Дослідження сучасних підходів до лідерства підкреслюють, що комунікативна поведінка лідера безпосередньо впливає на рівень довіри, конструктивного соціального діалогу та прийняття рішень (Михаліцька та Яцик⁵², 2024; Лях⁵³, 2024). Публічні виступи й академічне письмо, побудовані на принципах аргументованості та структурованості, формують образ компетентного й етичного лідера, здатного до рефлексивного управління (Іваницька та ін.⁵⁴, 2025). Прикладом є робота економічних дипломатів, які під час міжнародних переговорів використовують структуровані письмові матеріали й публічні виступи, щоб пояснити економічну політику України, забезпечуючи прозорість і передбачуваність у комунікаціях із закордонними партнерами.

⁵⁰ Ющишина Л. О. Групова динаміка та комунікації (тренінг): курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 170 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21297/3/dynamika_trening.pdf

⁵¹ Mitrović M., Vasiljević D. Strategic Communication and Social Network Influence: The Methods of Psychological Manipulation in Cyberspace and the Suggestion for its prevention. *Teme*. 2021. XLV(1). P. 129–144. DOI: 10.22190/TEME200218008M

⁵² Лідерство та комунікації в організації : навч. посіб. / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8174/1/%D0%9B%D1%96%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_print.pdf

⁵³ Лях Ю. І. Лідерство і комунікації в публічному управлінні : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. 86 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/65192/1/2022%20166%D0%9B%20%D0%9B%D1%8F%D1%85.pdf>

⁵⁴ Іваницька О. М., Іваницький О. В. Рефлексивне управління в системі пізнання, комунікацій і публічного управління. *Філософія та управління*. 2025. № 4(8). DOI: 10.7065/3041-248X/2025.4.05

4. *Соціальний і медіаконтекст.* Сучасні політичні й економічні комунікації відбуваються у високопоточковому медійному середовищі, де масові комунікації і соціальні мережі впливають на сприйняття повідомлень та формування громадської думки (Mitrović та Vasiljević⁵⁵, 2021; Терещенко та ін.⁵⁶, 2021). Лідери, які володіють соціальною й медіаграмотністю, можуть ефективніше керувати міжгруповими взаємодіями та протидіяти маніпулятивним впливам. Прикладом є публічні кампанії Національного банку України щодо комунікації з інвесторами й населенням під час економічних реформ.

Психолінгвістичні чинники

1. *Мовна доступність і структурованість повідомлення.* Ефективне академічне письмо й публічні виступи потребують логічної організації тексту, чіткої термінології та відповідності мовних засобів рівневі підготовки аудиторії (Зражевська⁵⁷, 2010; Панченко та ін.⁵⁸, 2024). У письмовому дискурсі це забезпечує аналітичну переконливість, у публічному – сприяє легкому сприйняттю й запам'ятовуванню ключових ідей. Наприклад, публічні звіти урядових експертів щодо бюджетної політики побудовані за принципом «проблема–аналіз–рішення», що дозволяє громадськості й міжнародним партнерам легко оцінювати зміст.

Риторична компетентність. У політичних і економічних комунікаціях важливим є володіння риторичними стратегіями, які включають інтонацію, темп мовлення, логіку викладу й невербальні компоненти (Бутенко⁵⁹, 2005; Колінько⁶⁰, 2022; Поясок та ін.⁶¹, 2023;

⁵⁵ Mitrović M., Vasiljević D. Strategic Communication and Social Network Influence: The Methods of Psychological Manipulation in Cyberspace and the Suggestion for its prevention. *Теме*. 2021. XLV(1). P. 129–144. DOI: 10.22190/TEME200218008M

⁵⁶ Терещенко Д., Яковлев М., Кириченко А., Чупіс А. Абетка популізму. Проект Школи політичної аналітики НаУКМА. 2021. 50 с. URL: <https://spa.ukma.edu.ua/old/wp-content/uploads/2021/01/Abetka-populizmu.pdf>

⁵⁷ Зражевська Н. І. Комунікаційні технології: лекції. Черкаси: Брама-Україна, 2010. 224 с. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/241/1/%D0%97%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%9D_%D0%86_%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81_%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%2C_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%B%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf

⁵⁸ Комунікативний менеджмент: навч. посіб. / С. В. Панченко, О. В. Дикань, О. В. Громова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2024. 184 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/24092/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

⁵⁹ Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 336 с.

Толочко та Хомич⁶², 2025). Такі навички дозволяють політичним і економічним лідерам формувати переконання аудиторії та регулювати міжгрупові відносини. Наприклад, під час міжнародних економічних форумів українські політики поєднують логічну аргументацію з емоційними апеляціями до глобальних цінностей, що підвищує переконливість їхніх виступів.

2. *Медіапсихологічна й цифрова складова*. Цифрові платформи й соціальні мережі значно змінюють способи комунікації і сприйняття повідомлень. В умовах інформаційного суспільства психолінгвістична грамотність, критичне мислення й медіакомпетентність є необхідними для ефективного академічного письма й публічних виступів (Ковтун⁶³, 2023; Толочко, Бордюг, Годунова⁶⁴, 2024; Tolochko et al.⁶⁵, 2025). Використання цифрових технологій дозволяє адаптувати повідомлення під різні соціальні групи й міжнародний контекст, підвищуючи ефективність міжгрупової комунікації. Наприклад, трансляції публічних звернень урядових структур на YouTube і Telegram забезпечують швидке поширення інформації й можливість зворотного зв'язку, підвищення ефективності міжгрупової комунікації.

Адаптація дискурсу до аудиторії. Психолінгвістична ефективність також визначається здатністю лідера модифікувати свій дискурс залежно від соціального й культурного контексту аудиторії. Це містить вибір лексики, тональності, аргументативних схем і стилістичних прийомів

⁶⁰ Колінко М.В. Риторика для політологів: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : ФОП Халіков Р.Х., 2022. 127 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41484/1/Kolinko_Rhetoric_IFF_2022.pdf

⁶¹ Поясок Т.Б., Беспарточна О.І., Квасник О.В. Педагогічна риторика та психологія комунікації: навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти. Харків : ФОП Бровін О.В., 2023. 196 с.

⁶² Толочко С.В., Хомич В.І. Основи культури мовлення й академічної риторики : підручник. Київ : Компринт, 2025. 332 с. DOI <https://doi.org/10.32405/978-617-8571-69-6-2025-332>

⁶³ Ковтун С. Формування медіаграмотної молоді на уроках громадянської освіти. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін*. 2023. Вип.10. С. 33–37. URL: https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/konf/tmns_102023_1c352.pdf

⁶⁴ Толочко С.В., Бордюг Н.С., Годунова А.В. Розвиток критичного мислення молоді в епоху розвитку технологій зі штучним інтелектом. Modern educational strategies under the influence of the development of the information society and European integration : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2024. С. 462–490. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-405-4-24>

⁶⁵ Tolochko S. V., Kolesnyk T. P., Kysla O. M. Digital technologies in philological disciplines in the open education concept. Modernization of higher education of Ukraine in the context of globalization. : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2025. P. 289–298. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-560-0-29>

для досягнення максимального ефекту (Соколова й Іванова⁶⁶, 2022; Гудманян і Ягодзінський⁶⁷, 2020). Приклади – промови й науково-популярні публікації українських економістів і політологів, де складні терміни пояснюються доступною мовою, а аргументація підкріплюється візуалізаціями, статистичними даними тощо.

Соціально-психологічні та психолінгвістичні чинники академічного письма й публічних виступів політичних і економічних лідерів утворюють інтегровану систему, яка забезпечує ефективну міжгрупову комунікацію. Соціально-психологічні чинники формують довіру, групову солідарність і легітимність рішень, тоді як психолінгвістичні – когнітивну доступність, риторичну переконливість і дискурсивну адекватність. Їхнє поєднання є критичною передумовою формування компетентного й ефективного політичного й економічного лідера в сучасному глобалізованому й медіатизованому середовищі.

4. Інтеграція академічного письма й риторичних практик у професійній підготовці майбутніх фахівців із політичного лідерства та економічної дипломатії

Сучасні політичні й економічні процеси вимагають від лідерів високої професійної компетентності, здатності до ефективної комунікації з різними групами суспільства, міжнародними партнерами й організаціями. У таких умовах критичною стає інтеграція двох взаємодоповнювальних компонентів освітньої підготовки: академічного письма й риторичних практик.

Академічне письмо виступає основою для формування логічного та критичного мислення. Воно дає можливість студентам структуровано аналізувати складні політичні й економічні явища, систематизувати інформацію, аргументовано викладати власні позиції та робити обґрунтовані висновки. У процесі підготовки майбутніх лідерів академічне письмо розвиває здатність до глибокого осмислення політичних концепцій, економічних стратегій, міжгрупових процесів і

⁶⁶ Social Communications in Business Environment: Scientific monograph. Edited by Sofiia Sokolova, Iryna Ivanova. Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy in Józefów. Warsaw – Józefów, 2022. 296 p. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27319/1/SOCIAL%20COMMUNICATIONS%20IN%20BUSINESS%20ENVIRO NMENT.pdf>

⁶⁷ Соціальні комунікації інформаційного суспільства: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / під заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. М. Ягодзінського. Київ: Талком, 2020. 260 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Serhii-Yahodzinskyi/publication/368864990_Socialni_komunikacii_informacijnogo_suspilstva_teoreticni_ta_prikladni_aspekti_Monografia_-_2020/links/63fe328657495059454f8436/Socialni-komunikacii-informacijnogo-suspilstva-teoreticni-ta-prikladni-aspekti-Monografia-2020.pdf

міжнародних взаємодій, формує навички підготовки аналітичних записок, політичних документів і дипломатичних комунікацій.

Риторичні практики зі свого боку забезпечують розвиток умінь впливати на аудиторію, переконувати та мотивувати через усне мовлення. Публічні виступи, дебати, презентації й дискусії дозволяють студентам відпрацьовувати мовленнєві стратегії, контролювати невербальні сигнали та емоційний вплив на слухачів. Це формує психологічну готовність до міжгрупової взаємодії, зокрема в умовах конфліктних переговорів або міжнародної дипломатії, коли здатність передати свої аргументи та переконати опонентів або партнерів стає ключовим фактором ефективності.

Інтеграція академічного письма й риторики створює синергетичний ефект. Логічна структура й аргументованість письмового тексту слугують основою для формування переконливого усного виступу, а навички ораторського впливу допомагають здобувачам освіти оцінювати власні тексти з точки зору емоційного й соціально-психологічного впливу на аудиторію. Такий підхід дозволяє майбутнім лідерам глибоко розуміти складні політичні й економічні процеси, ефективно їх транслювати, забезпечуючи взаєморозуміння між групами, дипломатичні домовленості й підтримку суспільства.

Практично інтеграція реалізується через різні навчальні форми. Поєднання письмових аналітичних завдань з публічними презентаціями й дебатами дозволяє студентам одночасно розвивати когнітивні та комунікативні компетентності. Симуляційні ігри, рольові тренінги і кейс-методика дають можливість відпрацьовувати міжгрупові комунікації в безпечному освітньому середовищі, тестувати різні стратегії впливу, аналізувати психологічні реакції аудиторії та моделювати ефективні сценарії переговорів.

Цифрові технології значно посилюють інтеграцію академічного письма й риторики. Підготовка електронних презентацій, відео-аналітичних матеріалів, онлайн-дискусій і публікацій у відкритих освітніх платформах дозволяє замовникам освітніх послуг адаптувати свої тексти й виступи до сучасного медіасередовища, урахувати психолого-психологічні й соціальні чинники сприйняття аудиторії, тренувати навички комунікації в умовах цифрової трансформації.

У результаті інтеграція академічного письма і риторики сприяє формуванню комплексної професійної компетентності, яка охоплює аналітичну, стратегічну, комунікативну й емоційно-ціннісну підготовку. Майбутні політичні й економічні лідери, здобуваючи навички написання аналітичних матеріалів і одночасно відточуючи мистецтво

публічного виступу, набувають здатності *ефективно вести переговори, формувати підтримку суспільства й міжнародних партнерів, протистояти маніпуляціям та зміцнювати легітимність своїх рішень.*

Тож інтегрований підхід до підготовки майбутніх фахівців з політичного лідерства й економічної дипломатії підвищує їхню професійну спроможність, забезпечує розвиток стратегічного мислення, соціальної чутливості й комунікаційної майстерності, які є визначальними в сучасному глобалізованому й динамічному світі.

Представимо *методику практичної інтеграції академічного письма й риторичних практик* через виокремлення принципів означеного процесу, структури навчальних модулів, оцінювання й рефлексії та додаткових інструментів. Розглянемо їх детальніше в наступній частині роботи.

1. *Принципи інтегрованого навчання.* Інтеграція академічного письма й риторики ґрунтується на кількох педагогічних принципах:

- цілісності знань і навичок – письмові й усні завдання розробляються так, щоб один вид діяльності доповнював інший;
- ситуаційності і прикладності – вправи базуються на реальних політичних та економічних кейсах, симуляціях міжнародних переговорів, міжгрупових конфліктах і публічних кампаніях;
- рефлексивності – кожна діяльність передбачає самооцінювання, аналіз помилок і обговорення стратегій впливу на аудиторію;
- комунікативної спрямованості – розвиток навичок міжгрупової комунікації, аргументації, ведення діалогу й переконання.

2. *Структура навчальних модулів.* Навчальна програма, на нашу думку, має складатися з трьох взаємопов'язаних модулів.

Модуль 1: Академічне письмо в політико-економічному дискурсі

Мета: розвиток аналітичного мислення й умінь аргументованого письмового висловлювання.

Вправи:

- аналітична записка (здобувачі освіти аналізують політичний або економічний кейс (наприклад, міжнародний договір або економічну кризу), формулюють проблему, пропонують шляхи її вирішення та обґрунтовують свої пропозиції структурованим письмовим текстом);
- есе на актуальну тему (написання аргументованого есе, де студенти поєднують теоретичні концепції з практичними прикладами, що розвиває логіку, послідовність мислення та здатність до критичного аналізу).

Модуль 2: Риторика й публічні виступи

Мета: формування навичок переконливого усного мовлення та психологічного впливу на аудиторію.

Вправи:

– мінідебати (здобувачі освіти виступають з різних позицій щодо політичного чи економічного питання, відпрацьовують логіку аргументації, реакцію на заперечення й емоційний вплив на аудиторію);

– презентація аналітичного звіту (усна презентація письмового завдання з акцентом на чіткість викладу, риторику, невербальне спілкування й візуальні матеріали);

– симуляція переговорів (імітація міжнародних переговорів або міжгрупових консультацій, де студенти поєднують аргументовану риторику з емоційно-переконливим впливом).

Модуль 3: Інтеграційні практикуми та кейс-методика

Мета: синтез письмових і усних компетентностей у комплексних сценаріях професійної діяльності.

Вправи та сценарії:

– медіасимуляція (створення відео- або аудіопублікацій на основі підготовлених аналітичних матеріалів; аналіз ефективності подачі, аргументації й риторичних стратегій);

– кейс «Міжнародна криза» (студентам надається сценарій економічного чи політичного конфлікту, вони готують письмовий стратегічний звіт і проводять публічну презентацію для «міжнародної делегації» з урахуванням міжгрупових інтересів і психологічних реакцій аудиторії);

– симуляційна гра «Парламентські слухання» (групи здобувачів освіти представляють різні політичні сили або економічні інтереси; завдання – підготувати письмові пропозиції і захистити їх у публічному виступі, використовуючи риторичні та психологічні прийоми переконання).

3. Оцінювання та рефлексія. Письмові роботи оцінюються за критеріями: логічна структура, аргументація, використання фактів і джерел, відповідність академічним стандартам. Публічні виступи оцінюються за чіткістю викладу, риторичними прийомами, емоційним і невербальним впливом, здатністю до ведення діалогу та реагування на заперечення. Інтеграційні завдання оцінюються комплексно: ефективність поєднання письмових аналітичних матеріалів і риторичних стратегій, результативність у міжгруповій взаємодії та аргументованість ухвалених рішень.

4. Додаткові інструменти: використання цифрових платформ для підготовки презентацій і онлайн-дискусій; упровадження елементів

гейміфікації (рейтинги, рольові місії, нагороди за ефективність комунікації); постійна колективна й індивідуальна рефлексія (обговорення власних помилок, аналіз успішних риторичних і письмових стратегій, вироблення оптимальних комунікаційних підходів).

Такий комплексний підхід дозволяє студентам оволодіти теоретичними знаннями, набувати практичних умінь стратегічного письма, переконливого усного виступу й ефективного міжгрупового взаємодіяння, що є ключовими компетентностями для політичних і економічних лідерів.

ВИСНОВКИ

Під час виконання дослідження було встановлено, що академічне письмо й публічні виступи виступають ключовими інструментами формування ефективних міжгрупових комунікацій політичних і економічних лідерів. Академічне письмо забезпечує структуроване мислення, аналітичну аргументацію та здатність логічно викладати складні концепції, тоді як риторичні практики розвивають усні навички переконання, емоційний вплив на аудиторію та адаптацію до комунікативного середовища. Синтез цих двох складових створює цілісний комунікативний потенціал, необхідний для професійної діяльності у сфері політичного лідерства й економічної дипломатії.

Дослідження соціально-психологічних і психолінгвістичних чинників показало, що ефективність комунікації значною мірою залежить від усвідомлення лідером міжгрупових відносин, соціальної ідентичності учасників та використання адекватних мовних і невербальних стратегій. Підготовка майбутніх лідерів потребує системного підходу, що поєднує розвиток когнітивних, мовних і риторичних навичок із практичними вправами, симуляціями переговорів, кейс-методикою й публічними презентаціями. Це дозволяє студентам відпрацьовувати міжгрупові взаємодії в контрольованих освітніх середовищах та набувати компетентностей, релевантних реальним професійним ситуаціям. Інтеграція академічного письма й риторичних практик в освітній процес демонструє високу педагогічну ефективність. Письмові аналітичні завдання стимулюють критичне мислення та здатність до стратегічного планування, тоді як публічні виступи формують уміння переконувати, вести дискусію та адаптуватися до психологічного стану аудиторії. Застосування інтеграційних методик – медіасимуляцій, рольових ігор і міжгрупових дебатів – дозволяє студентам одночасно розвивати письмові й усні компетентності та закріплювати їх у контексті реальних політичних і економічних сценаріїв.

Загалом реалізація комплексного підходу до підготовки майбутніх політичних і економічних лідерів сприяє формуванню їхньої професійної комунікативної компетентності, критичного та стратегічного мислення, а також здатності до ефективного міжгрупового впливу. У перспективі такі інтеграційні програми можуть стати основою для вдосконалення освітніх практик у сфері політичного лідерства й економічної дипломатії, забезпечуючи підготовку фахівців, здатних приймати обґрунтовані рішення, вести конструктивний діалог та ефективно представляти інтереси держави й організацій у міжнародному й міжгруповому контексті.

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються проблеми академічного письма й публічних виступів як ключових інструментів формування ефективних міжгрупових комунікацій у професійній підготовці майбутніх політичних і економічних лідерів. Автори акцентують увагу на взаємозв'язку письмових і усних форм комунікації, які забезпечують розвиток аналітичного, критичного й стратегічного мислення, а також здатності до аргументованого переконання аудиторії. Розкрито значення академічного письма як засобу систематизації знань, структуризації аргументів та формування концептуальних підходів до вирішення політичних і економічних проблем.

Особлива увага приділяється психолінгвістичним і соціально-психологічним чинникам ефективності комунікації. Досліджуються механізми міжгрупової взаємодії, вплив соціальної ідентичності та використання мовних стратегій на сприйняття й переконання аудиторії. Показано, що поєднання письмових і усних комунікативних практик дозволяє майбутнім лідерам адаптуватися до складних професійних контекстів, підвищувати вплив на групи й ефективно реалізовувати стратегічні цілі в міжгруповому й міжнародному спілкуванні.

У науковій праці запропоновано методичний підхід до інтеграції академічного письма й риторичних практик в освітній процес. Розроблено комплекс вправ та сценаріїв навчання включно з аналітичними записками, есе, дебатами, симуляціями переговорів і медіапроектами. Така методика спрямована на розвиток когнітивних, комунікативних і риторичних компетентностей здобувачів освіти, формування вмінь стратегічного мислення, ефективного ведення дискусій і публічних виступів у політичних і економічних контекстах.

Завдяки комплексному підходу підготовка майбутніх політичних і економічних лідерів набуває високої практичної цінності. Інтеграція письмових і усних форм комунікації сприяє формуванню професійної

компетентності, критичного й аналітичного мислення, здатності до ефективного міжгрупового впливу та прийняття обґрунтованих рішень. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм у сфері політичного лідерства й економічної дипломатії, а також для підвищення ефективності навчання комунікативним і риторичним навичкам у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Література

1. Fukuyama F. Identity: The demand for dignity and the politics of resentment. New York: Farrar, Straus and Giroux. 2018. 240 p.

2. Huddy L. From Social to Political Identity: A Critical Examination of Social Identity Theory. *Political Psychology*. 2001. Vol. 22. Iss. 1. P. 127–156. URL: <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00230>

3. Kadochnikova O. Вільні Люди ‘Free People’ and Надійний тил ‘Reliable Rear’: Names of Ukrainian Resistance and Support. *Names*. 2023. Vol. 71. № 4. URL: <https://ansnames.pitt.edu/ans/article/view/2518>

4. Mitrović M., Vasiljević D. Strategic Communication and Social Network Influence: The Methods of Psychological Manipulation in Cyberspace and the Suggestion for its prevention. *Teme*. 2021. XLV(1). P. 129–144. DOI: 10.22190/TEME200218008M

5. Pankova O., Kasperovych O., Ishchenko O. Providing constructive interaction of subjects of labor relations based on social dialogue and social responsibility. *Social and labour relations: theory and practice*. 2019. № 9(1). P. 14–26. doi:10.21511/slrtp.9(1).2019.02

6. Schmid K. Social Identity Theory. The International Encyclopedia of Intercultural Communication. 2017. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118783665.ieicc0174>

7. Social Communications in Business Environment: Scientific monograph. Edited by Sofiia Sokolova, Iryna Ivanova. Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy in Józefów. Warsaw – Józefów, 2022. 296 p. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27319/1/SOCIAL%20COMMUNICATIONS%20IN%20BUSINESS%20ENVIRONMENT.pdf>

8. Tolochko S., Kanishevska L., Vasyuk, O., Vygovska, S., Prylypko V., Lesyk A. Digital pedagogy of open education: essence, content, efficiency. *In press. Educational policy and reforms: the impact of globalization: Scientific monograph*. Kharkiv: TECHNOLOGY CENTER, 2025. P. 35–69. <https://doi.org/10.15587/978-617-8360-20-7.ch2>

9. Tolochko S. V., Kolesnyk T. P., Kysla O. M. Digital technologies in philological disciplines in the open education concept. *Modernization of higher education of Ukraine in the context of globalization*. : Scientific

monograph. Riga, Latvia : «Izdevniecība «Baltija Publishing», 2025. P. 289–298. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-560-0-29>

10. Актуальні проблеми політичних процесів і міжнародних відносин країн світу : колективна монографія / за наук. ред. К. В. Балабанова. Маріуполь, 2019. 449 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2037/1/aktual_problemy.pdf

11. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 336 с.

12. Дмитрієв В. В. Комунікативний вимір формування політичної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2021. С. 93–96. DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i33.1048>

13. Журба, К., Бех, І., Бойко, С., Євтушок, В., Гаряча, С., Канишевська, Л., Кучинська, І., Кучинський, С., Лісовець, О., Нестайко, І., Павлова, Л., Рагозіна, В., Рейпольська, О., Сеньовська, Н., Толочко, С., Федоренко, С., Шкільна, І., & Ясько, В. (2024a). Утвердження української національної та громадянської ідентичності : монографія (К. Журба, О. Рейпольська, ред.). Київ : «Компринт». URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741358/>

14. Зражевська Н. І. Комунікаційні технології: лекції. Черкаси: Брама-Україна, 2010. 224 с. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/241/1/%D0%97%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%9D._%D0%86._%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81_%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%2C_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf

15. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті. Київ. 2022. 184 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731898/1/%D0%97%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BA%D0%BE%D0%B2_%D0%9B%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B3%20%D0%B2%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96.pdf

16. Іваницька О. М., Іваницький О. В. Рефлексивне управління в системі пізнання, комунікацій публічного управління. *Філософія та управління*. 2025. № 4(8). DOI: 10.70651/3041-248X/2025.4.05

17. Кірієнко О. Принципи трансформації політичної ідентичності індивіда в контексті індивідуалізації суспільства. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках* 2015. № 5. С. 149–156. URL: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/755>

18. Ковтун С. Формування медіаграмотної молоді на уроках громадянської освіти. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін*. 2023. Вип. 10. С. 33–37. URL: https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/konf/tmns_102023_1c352.pdf

19. Козирев М. П. Політична психологія : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 648 с.

20. Козлова О.А. Соціальна психологія груп та групової взаємодії : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія». Харків : НТУ «ХП», 2017. 142 с. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2021/02/Navchalnij-kontent-CHastina1.pdf>

21. Колінко М.В. Риторика для політологів: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : ФОП Халіков Р.Х., 2022. 127 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41484/1/Kolinko_Rhetoric_IFF_2022.pdf

22. Комунікативний менеджмент: навч. посіб. / С. В. Панченко, О. В. Дикань, О. В. Громова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2024. 184 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/24092/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

23. Лідерство та комунікації в організації : навч. посіб. / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8174/1/%D0%9B%D1%96%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_print.pdf

24. Лях Ю. І. Лідерство і комунікації в публічному управлінні : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування / Ю. І. Лях ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. 86 с. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/65192/1/2022%20166%D0%9B%20%D0%9B%D1%8F%D1%85.pdf>

25. Материнська О.А. Комунікація в менеджменті: навч.-метод. посіб. Вінниця : ВДПУ імені М. Коцюбинського, 2024. 112 с. <https://dspace.vspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8973aee1-3869-4628-92b3-91566e286d95/content>

26. Мигович І. В. Процес інтернаціоналізації та його вплив на трансформацію національних систем вищої освіти країн Східної Європи кінця ХХ – початку ХХІ століття : монографія. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2020. 628 с. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/>

xmlui/bitstream/handle/123456789/6370/Migovich.pdf?sequence=1&isAllo wed=y

27. Найдюнов М. І., Григоровська Л. В., Найдюнова Л. А. Геополітичний вибір: передумови та наслідки дисбалансу очікувань громадської думки і державної політики. *Проблеми політичної психології*. 2014. Вип. 1 (15). С. 223–236. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/710539/1/2014_1.pdf

28. Основи комунікацій в управлінні : електронні методичні рекомендації для вивчення навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» / укладач І. В. Гайворонська. Одеса, 2023. 56 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4200dfbd-9a32-487e-94d7-3160a25f4ff8/content>

29. Плахтій Т. SWOT-аналіз партійного будівництва в Україні. Динамічні мережі. Теорія і технологія. 30 грудня 2021. URL: https://tarasplakhtiy.files.wordpress.com/2021/12/t.plakhtiy_swotpartys-1.pdf

30. Політичні механізми формування громадянської ідентичності в сучасному українському суспільстві : колективна монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 296 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/politychni_182.pdf

31. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Квасник О. В. Педагогічна риторика та психологія комунікації: навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти. Харків: ФОП Бровін О.В., 2023. 196 с.

32. Рябченко В. І. Вища школа України в загальноцивілізаційному контексті: соціально-філософський аналіз з позицій світоглядно-компетентнісного підходу: монографія. Київ : Фітосоціоцентр, 2015. 674 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/monogr_Visha_shkola_UA_v_zagaln-civilizac_konteksti_Ryabchenko_2015_674s.pdf

33. Саврасова-В'юн Тетяна. Комунікативний практикум : навч.-метод. посібн. Київ: Київ. стол. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. 184 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49331/1/T_Savrasova_Viun_%D0%9A%D0%A0_2024_FUFKM.pdf

34. Соціальні комунікації інформаційного суспільства: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / під заг. ред. А.Г. Гудманяна, С.М. Ягодзінського. Київ: Талком, 2020. 260 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Serhii-Yahodzinskyi/publication/368864990_Socialni_komunikacii_informacijnogo_suspilstva_teoreticni_ta_prikladni_aspekti_Monografia_-_2020/links/63fe328657495059454f8436/Socialni-komunikacii-informacijnogo-suspilstva-teoreticni-ta-prikladni-aspekti-Monografia-2020.pdf

35. Соціальний конфлікт: інноваційні комунікативні технології врегулювання: практ. посіб [Г. М. Бевз, І. В. Петренко, А. І. Гусев, В. І. Давидов, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, О. Г. Цукур] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2020. 144 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722660/1/PetrenkoBevzPosibnik2020maket.pdf>

36. Соціально-психологічні чинники інтеграції українського соціуму / [О.Г.Злобіна, М.О.Шульга, Л.Д. Бевзенко та ін.] ; за наук. ред. О.Г.Злобіної. Київ : Інститут соціології НАН України, 2016. 276 с. URL: <https://isnasu.org.ua/assets/files/books/2016/leshch-socio-psy-factors-a5-16-01-2017.pdf>

37. Суспільні інтереси в Україні: груповий вимір, зміст, шляхи узгодження. Аналітична доповідь / за ред. О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 192 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/suspilni_interesy_208.pdf

38. Терещенко Д., Яковлев М., Кириченко А., Чупіс А. Абетка популізму. Проект Школи політичної аналітики НаУКМА. 2021. 50 с. URL: <https://spa.ukma.edu.ua/old/wp-content/uploads/2021/01/Abetka-populizmu.pdf>

39. Теоретико-методологічні аспекти розвитку сучасної економічної системи України в умовах глобалізації: монографія / за ред. Ю. І. Пилипенка, Е. В. Прушківської. Запоріжжя : Мегамікс., 2018. 260 с. URL: https://etop.npmu.org.ua/ua/monographs/RozvVumovahGlob_mono.pdf

40. Тиньков О. М., Чуніхіна С. Л., Якушева Є. М. Політична психологія : навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2021. 103 с. URL: <https://dspace.library.khai.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/8111/Tinkov.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

41. Толочко С. В. Громадянська ідентичність особистості: актуальність формування та виявлення в сучасній Україні. *Advanced Linguistics*. 2023. № 11. С. 181–191. DOI: 10.20535/2617-5339.2023.11.277433

42. Толочко С.В., Бордюг Н.С., Годунова А.В. Розвиток критичного мислення молоді в епоху розвитку технологій зі штучним інтелектом. *Modern educational strategies under the influence of the development of the information society and European integration* : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2024. С. 462–490. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-405-4-24>

43. Толочко С. В., Міронєць Л. П., Хомич В. І. Формування компетентності здобувачів освіти в умовах відкритої освіти та великої трансформації: «Освіта 4.0: український світанок». *Topical paradigms of training a modern teacher*: Scientific monograph. Riga, Latvia :

«Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2024. С. 275–295. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-504-4-13>.

44. Толочко С. В. Аналіз досвіду країн Європейського Союзу у вирішенні сучасних проблем в освіті й науці. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2018. № 6(26). С. 9–15. DOI: 10.15587/2519-4984.2018.140642

45. Толочко С. В., Хомич В. І. Академічне красномовство : навч. посіб. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2022. 300 с.

46. Толочко С. В., Хомич В. І. Основи культури мовлення й академічної риторики : підручник. Київ: Компринт, 2025. 332 с. DOI <https://doi.org/10.32405/978-617-8571-69-6-2025-332>

47. Ющишина Л. О. Групова динаміка та комунікації (тренінг): курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 170 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21297/3/dynamika_trening.pdf

Information about the authors:

Khomych Viktoriia Ivanivna,

Candidate of Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Interdisciplinary Education
Kyiv-Mohyla School of Professional and Continuing Education
2, Hryhoriia Skovoroda str., Kyiv, 02000, Ukraine

Tolochko Svitlana Viktorivna,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Chief Researcher of the Department of Extracurricular Education
Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine
9, M. Berlinsky, Kyiv, 04060, Ukraine